

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

BARCELONA, 29 DE SETEMBRE DE 1911

Núm. 1709 ——— ANY XXXIII

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

10 centims ——— Atrassats: 20

Jornades de gloria

L'HÈROE VICTORIÓS

RAQUEL MELLER

TINA MELLER

Celebrades cupletistes que actuen al teatre Arnau.

CRÓNICA

EL RESTABLIMENT DE L'EQUILIBRI

EN RUCABADO Y LES GERMANES MELLER

Fa uns anys—masses, ab tot y semblar que parlo d'ahir—que, a l'entrar en un dels concerts d'*Euterpe*, va obsequiar-me el porter ab un programa en el qual hi havia la següent quarteta:

*No hi ha passatemps millor
pel que's queda a Barcelona
que'ls grans concerts que a l'estiu
l'Euterpe al Tivoli dona.*

Dies venturosos, dies felissos de joventut, aquets que retrec, y tant més senyalats quan precediren a la fundació de *Catalunya Nova*, entitat choral famosa que en Perico Milà s'apressaria avui a denunciar desde *La Tribuna* com a revolucionaria y atentatoria a la pau pública... y a la cobrança de les contribucions.

No cal dir com, desde allavores els temps, han canviat.

Això de que

*els grans concerts que a l'estiu
l'Euterpe, al Tivoli dona*

siguin el

*passatemps millor
pel que's queda a Barcelona,*

se presenta actualment a l'atenció nostra com un indigne conte pera parvuls.

A l'hora que l'*Euterpe* dona els seus concerts, el jovent d'avui, més experimentat y coneixedor del món, se tomba de l'altre costat del llit. Els que a l'estiu se queden a Barcelona, en comptes de passarse al Tivoli el dematí de la festa, estimen més practic y més patriotic comprar *La Veu*

en havent sopat, y si hi ha un article d'en Rucabado, anar a llegir-lo còmodament a la *terrasse* de l'Eden.

Aquesta es la veritat, y lo demés ganes de parlar perquè sí.

La setmana passada vam tenir unes nits de fresca. Y com que en Ripoll tingué a be el continuar l'espectacle al descobert, el ciutadà que a l'estiu *se queda a Barcelona*, y que encara va prim de roba, se va veure obligat a anar a llegir *La Veu* sota teulada.

Aont donaré fondo?—va preguntarse. Y després de pensarho com calia decidí caure a l'*Arnau*.

No cal dir que lo primer que va fer tan bon punt va haver-se sentat a la butaca, va esser desplegar *La Veu*, que donava aquell vespre sis planes, la *Pàgina Artística* compresa.

Per l'escenari de l'*Arnau* anava desfilant un bé de Deu de dones que'l public aplaudia, o no, segons li semblava o li venia de gust. L'home que a l'estiu *se queda a Barcelona* llegia ab detenció l'article d'en Rucabado, suprema delícia pera tot espectador de *music-hall*. Que al compas d'un pas doble, corejat per les mostres d'aprovació y els crits dels concurrents, sortia una bruna d'ulls enormes y cos cimbregant? Doncs ja teniu a l'home que a l'estiu *se queda a Barcelona* que, complimentós y amic de quedar be ab tothom, partia la seva atenció entre l'escenari y l'article del moralista de *La Lliga*:

... La forsa assaltadora ha d'estar equilibrada ab la forsa defensora, en aquesta gran lluita; car sinó l'Armonia's trencaria y la Llibertat sucumbiria davant la munió dels seus enemics. La temptació ha de ser ponderable ab la forsa individual que ha de resistirla: tot lo que augmenti les possibilitats d'assalt, de temptació, trenca l'equilibri, en perjudici de l'Home.

Que ja no era una bruna d'ulls feridors, y sí una matrona exuberant, esplèndida, la que feia després el goig dels espectadors ab el seu encís y les seves gracies?... Altre cop mirada a l'escenari y nova atenció a la prosa rucabadista:

Hem de considerar com a afrodisíac tot lo que forsa arbitràriament a l'home a ser immoral, tot lo que ajuda intencionadament a la Passió. Y tan afrodisíac es una imatge, cansó, paraula o teatre obscè com una falsa teoria del viure, com un sofisma d'aquells de: «fer la joventut»—o d'aquells d'«afuirarse'l cenyidor» que ara posen en moda els dilettants de l'austeritat. Tanta coacció exerceix sobre la llibertat una cosa obscena, com una sofisticada norma de conducta, com una moral còmoda y convencional.

Aixís fins a la termenació de l'espectacle, única manera de RESTABLIR L'EQUILIBRI, fi que, segons confessió de l'autor, persegueixen aquestes campanyes de reconquesta del patrimoni moral, de catalanisme moral, de moral catalanista.

Erem ja al final de l'article; al punt ont, irat, ple de seny, exclama el pensador:

Deixeu en pau a l'Home, deixeu-lo batres ab son propi y personal instint tot sol, que prou feina hi té ja!

quan el silenci y l'espectació més grans van ferse a la sala de l'*Arnau*.

Què va a succeir?—ens preguntàrem. El ciutadà pacífic que a l'estiu *se queda a Barcelona* mirà encuriós a una banda y altra de la platea.

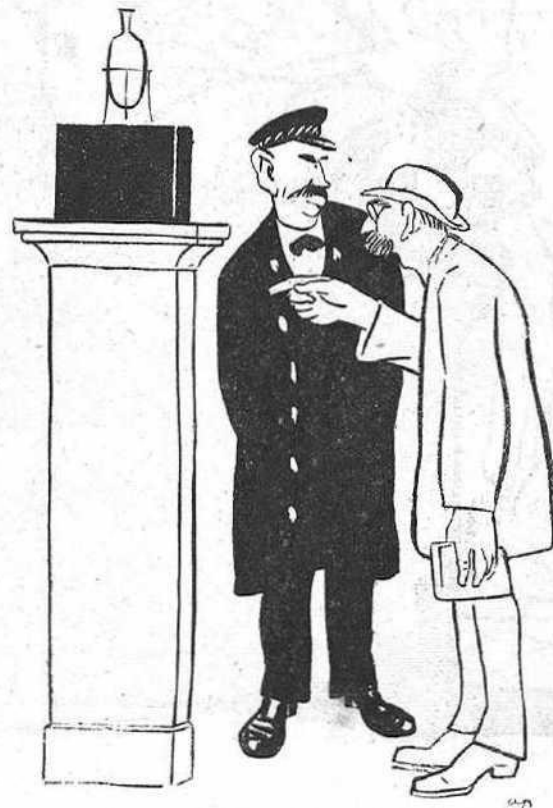
«—Va a cantar la Meller—deien mil veus a l'hora...—Va a cantar la Meller..., la Meller..., ara sortirà la Meller...»—Preparem-nos també a veure la Meller!—va dirse, tot plegant *La Veu*, l'home que a l'estiu *se queda a Barcelona*...

Y, previ un insignificant preludi orquestal, va apareixer la Meller, gentil, aïrosa, simpàtica, ab un aire ingenuu, una suprema distinció y una veu d'àngel que es el seu millor encant. L'home que a l'estiu *se queda a Barcelona* va sentir-se

MISERIESES

—Li juro; si no fos que tinc la tia al llit molt malalta, què m'havia d'abandonar, jo, per trenta duros!
—Vaja, dòna, potser no serà tant...

AL MUSEU

—Aqueix alabastre es fals.
—Fals?... No gaire, no gaire... En lloc de ser fabricat a Grècia ho va ser a Gràcia.

tot seguit esclau de les gracies de la Meller... La Raquel Meller, com la Tina, la seva germana, que havia ja cantat abans *pera fer boca*, es alta, ben proporcionada, de mirada viva y expressió intel·ligent; mestra en l'art de dir y d'accionar... Què més pot demanarse en la dòna-artista?

Dels seus llavis privilegiats va sortirne, impecablement dit, un *couplet* rotulat *Ven y ven*, qual lletra comensa aixís:

*El día que yo naí
oí decir a mi madre:
eres el vivo retrato,
mi vida,
de un amigo de tu padre.*

Quin misteriós encant, quina excelsa gracia, quin art tan

MONOLOGANT

—Ser?... No ser?... Continuar?... Deixar la vara?...
Tan ridícul quedo d'un modo com d'un altre... *That is the question!*

de llei aquet que en la seva corrandia l'artista posa, pera que les mans s'apleguin demanant el *bis*?

Seguiren al *Ven y ven*, *Mayo florido*, *Ecos del mundo*, *La pajita*..., qui sab quants més, fins que, extremadament solícita, complacenta de debò, digué, ab un to y una poesia infinites:

*Se titulan mis canciones
«Latigazos de un poeta».
Me las escribió un amigo,
que está loco, por más señas.
Las verdades como puños
dice á ellos, como á ellas;
que hoy los hombres son muy frescos...
y las damas son más frescas.
Todas, todas son así...
menos las que están aquí.*

*Las artistas de teatro
son un colmo de impostura;
todas nos parecen Venus
y su belleza no es suya.
Los colores... van pintados,
son postizas las caderas,
mucho caucho en los pechos,
mucho algodón en las piernas.
Todas, todas son así...
menos ésta que está aquí.*

La Raquel acabà el *couplet* ab un picaresc accionat pera convencer a l'home que a l'estiu *se queda a Barcelona* de la certesa de l'afirmació.

Realment es la Meller — la Bethoven del Paral·lel, com graciosament l'anomena en *Pepe Chil*—una mestra excel·lent en aquest art difícil del *couplet*, boi desconegut entre nosaltres.

A festejar la Meller hi havia aquell vespre a l'*Arnau* les personalitats més prestigioses y de més relleu entre les de la política, la banca, l'industria, el comerç, l'art y la literatura catalans. Tot un món de cares conegudes que anaven entrant a l'*Arnau*, mentres l'home que a l'estiu *se queda a Barcelona* s'engolfava en la lectura de *La Veu*. Per tot gent amiga. Aquí y allà del teatre ciutadans honorabilissims, o com a tals tinguts per tothom: pares de família, varons austers, firmes reputades, altes representacions populars, cimals, alguns, del regionalisme militant, subscriptors y accionistes de *La Veu*, de qual moralitat no cab dubtar si's té en compte que un dia y l'altre ens els presenta el confrare com espill de totes les virtuts...

L'home que a l'estiu *se queda a Barcelona* aplaudeix també a la Meller, entusiasmat..., millor diriem eternit... Recorda, tot de cop, an en Rucabado quan diu:

Els ulls d'una dòna poden exercir influencia irresistible en un home—poden desmoralisar-lo y comprometre greument, definitivament, son organisme físic, son patrimoni moral, son pervindre, y acas el de les generacions futures.

y pensa:
Ja me'ls donaras plegats!

BOY

A LA BOQUERIA

—Per què les feu tan gruixudes les parets d'aquesta barraca?
—Perquè les primes tenen orelles y an el Director no li convenen.

El carrer de Cervantes

Sembla mentida que figurant don Mariano de Cavia entre els més il·lustres saragossans, que són gent que endevina les intencions dels astres y fins sab fer calendaris, se deixi tan fàcilment pendre el número pel primer desocupat que, tenint a mà tinta y paper, se proposa divertir-se un rato.

Conseqüència d'una d'aquestes lamentables *tomaduras* es l'article que'l salat escriptor aragonès publicava en *El Imparcial* del dilluns de la present setmana.

Un tranquil, vehí de Barcelona, que segurament deu saber de quin peu coixeja don Mariano, va enviarli una epístola

la en la qual li denunciava una picardia horrenda que'ls barcelonins acabem de fer al immortal autor del *Quijote*.

«Sàpiga y entengui—li deia el tranquil, en *discreta é interesante carta*, (són paraules del mateix Cavia)—que a un carrer de Gràcia que s'anomenava carrer de *Cervantes* li han tret aquet nom y li han posat el de *Milà y Fontanals*.»

Y don Mariano, que tractantse de Barcelona sempre està a punt pera buscars les pessigolles (*cosquillas*), sucra la ploma fins a mitg manec, y, després de fregarnos pels bigotis les mil vegades que'l soldat de Lepanto va honorarnos ab la mel de les seves alabanses, s'enfada una mica davant del cambi de nom operat en el carrer de Cervantes, de Gràcia, y pregunta:

ORACIÓ DE DESAGRAVI

—Vos acompanyo ab el sentiment, perquè veig que enguany us han deixat sense festes...

«¿Es cierto el hecho?»

Si el senyor de Cavia fos d'un altre tarannà, la seva primera precaució, abans d'escriure l'article del dilluns, hauria sigut «enterarse». Enterat y ab perfecte coneixement del assumpte, en lloc, segurament, de portar al *Imparcial* el castell de suposicions ab que acaba d'obsequiar-nos, hauria escrit particularment al autor de la *discreta é interesante carta*, tirantli la cavalleria a sobre y enviantlo en bons termes a Recoletos o al Prado, que es una manera com un'altra d'enviar a un home a passeig.

Sí, don Mariano, no pateixi més: *el hecho es cierto*. Al carrer de Cervantes, de Gracia, se li ha canviat el nom, y en lloc del que fins ara duia, se li ha posat el de «Milà y Fontanals». L'autor de la *discreta é interesante carta* no l'ha enganyat: *el hecho es cierto*, com cert es també que al comunicarli a vostè aquet *desaguisado*, se l'ha «passejat» ab la més septentrional de les frescures.

¿Vol, el senyor de Cavia, que en quatre esgarrapades l'«ilustri», posantlo al corrent de la cosa? Ja veurà si l'assumpte es senzill y com, en lo que vostè ha cregut trobarhi una ofensa a don Miquel de Cervantes Saavedra, no hi ha més que una sabia providencia administrativa y un laudable desitg de facilitar la feina als pobres empleats de correus.

Al agregar a Barcelona les barriades sub-urbanes, varem trobar-nos ab que en varies d'elles hi havia repetits els noms de molts carrers. El de Cervantes era un d'aquests. Teniem carrer de Cervantes a Barcelona, carrer de Cervantes a Gracia, carrer de Cervantes a Sans y carrer de Cervantes a Sant Gervasi. Y com que això, pels innumerables enredos

que motivava, no podia subsistir, se prengué l'acord, que poc-a-poc va complintse, de canviar els noms repetits, conservant-ne, com es natural, solzament un.

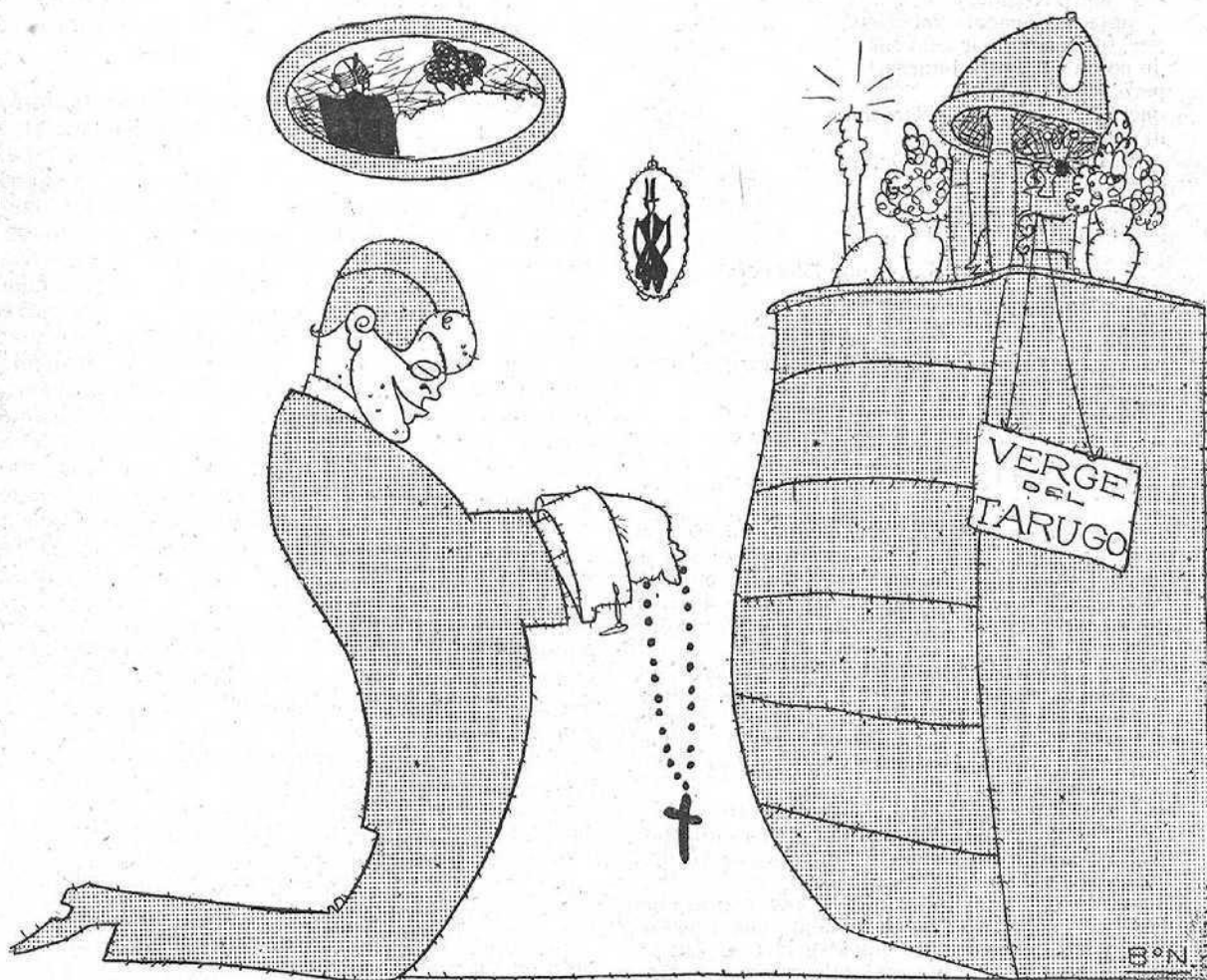
Tractantse d'una gloria com Cervantes, ¿quin era, dels quatre carrers que ab el seu nom existien, el que havia de seguir duentlo? Sense vacilació de cap mena s'escullí el més bonic, el més aristocratic, el més important de tots; un carrer de Barcelona, situat en el rovell de la ciutat, y que, com vostè veurà si's digna examinar la Guia, comensa al carrer d'Avinyó y acaba en el de Templaris.

Y aquí ho té, senyor de Cavia, aclarit tot y tot explicat; bastant més ben explicat, sens dubte, que en la *discreta é interesante carta* que, al originar el seu article, ha donat lloc a aquesta naturalíssima rèplica.

Ara, tornant vostè pels furs de la veritat, espero, senyor Mariano, que pera la rectificació no farà el paper de *idem* y que, en el mateix diari aont, tan precipitadament, va posar en tela de judici la *cortesía* de la ciutat que passa per serne *archivo*, ens farà quedar be davant de tot'Espanya y, respectant als nostres comtes com nosaltres respectem als seus escriptors, deixarà estar tranquil el cap de don Ramon Berenguer que's «venera» en la plassa d'Orient de la *coronada villa*.

A. MARCH

ORACIÓ DE DESAGRAVI

—Y a vos també us hi acompanyo perquè, es clar, no haventhi festes..., tampoc hi ha hagut tarugos.

Romanso teatral

Diuen que aquest any l'empresa del teatre Principal no deixarà entrà al teatre als autors originals, representant sols les obres dels *pispaires* afamats y postergant als artistes que's mostrin condicionals.

Diuen que a primers d'Octubre ja estarà tot arreglat per' constituir l'empresa de Teatre Català, que s'implantarà a Eldorado (si no estic mal informat), y s'hi estrenaran les obres dels dramaturgs protestants que per dignitat artística han fet solidaritat.

Diuen que d'aquí a pocs dies, en Barbosa, acompanyat d'una *troupe* catalana, cap a París marxaran, ab l'intent de mostrà a Fransa el Teatre Català, aont hi farà *El llop de platxa*, *La Reina* y *Jugà a casats*.

Diuen que en Jaumet liquida les *acas*, per si *acàs* el sollicita l'empresa del Teatre Nacional,

ab l'intent de dedicarse *in totum* an el seu art y posant per condició *sine qua non* no estrenar res que fassi olor de trampa ni res que sigui *passat*.

Diuen que hi ha autors dramàtics que estan bon xic enfadats perquè en el *Quadro sinoptic* no estan colocats com cal, fentlos *descendí* a una altura que ells no havien somniat.

Diuen que'l senyor Ostrovosky (traductor adotzenat), vol demanar a l'Oller permís per' podè *arranjar* el seu drama *La gropada*, que s'anuncia al Principal, perquè ell creu que fet a Rússia lograria interessar.

Diuen que'l senyor Franqueza *espera* que d'aquí a un any tornarà a fer repertori d'Iglesias y Guimerà. (1) Qui s'*espera's* desespera; ja pot anar *esperant*; sort que té bona *Cadira* per' podè *esperà... assentat*.

Diuen que la nova empresa

(1) Y Rusiñol, que no m'ha capigut en el *oe-tossilab*.

de Teatre Regional
compta ab elements valiosos
per' formà un elenc com cal.
Jo no he vist candidatures,
però's pot assegurar
que no's quedarà *sin blanca*
ni anirà de mal *borrás*.

En fi, diuen tantes coses,
que si resulten vritat
ja tenim tela tallada
per' fê algun altre romans.

SALVADOR BONAVIA

□ □

□ □

Un tros escullit

Com no ignora ningú, en vista del *exit* que per tot arreu alcansava—*exit* tan gros que, a pesar de donar el periodic de franc, no podia conseguir que'l public n'hi prenguéssim ni un sol número—*El Diluvio* ¡ai!, aburrit y cansat de perdre quartos, s'ha vist obligat a plegar la seva famosa edició ilustrada dels dissabtes.

Però... *¡aún hay juerga, Veremundo!*... Si *El Diluvio*, setmanari, ha mort, la seva *musa*, vella, però *fresca*, se conserva, a lo que's veu, plena de vida y, moguda sens dubte pel generós proposit d'amenisar la nostra mísera existencia, encara de tant en tant treu el nas per les divertidíssimes columnes d'*El Diluvio*, diari, y'n diu unes quantes de bones.

Mirin, mirin ab quina gracia l'aixerit confrare se burlava l'altre dia de les deficiències del nostre Park y còm, al mateix temps, ens explicava el seu ideal en materia de jardins publics.

¿Estan a punt per... tot? ¿Sí? Doncs... allà va:

«Ya es bien sabido que nuestros jardines, por causas muy sabidas y tenidas en cuenta, no pueden semejar una apacible floresta de verdes y frondosos árboles que alegren á la vista su verdura y donde entretengan los oídos el dulce y no aprendido canto de los pequeños, infinitos y pintados pajarillos que por las intrincadas ramas vayan cruzando; ni que, á pesar del mucho dinero que cuesta la conservación de nuestro Parque, puedan correr allí arroyuelos, cuyas frescas aguas, que líquidos cristales parezcan, corran sobre menudas arenas y blancas pedruzuelas, que oro cernido y puras perlas semejen; ni que en medio de copudos árboles se vea artificiosa fuente de jaspe variado y de liso mármol compuesta.»

¿Què tal?... Això ja no es vulgar prosa ensucrada, cavallers. ¡Es mel pura, crema de la més fina, llegítima pèga dolsa!...

¡Ah!... ¡Quina rabia deurà tenir en Roman Jori, si per casuallitat arriba a llegirho!

Perquè, diguemho ab noble franquesa, ¿quàn, l'habil constructor de tantes filigranes literaries, petites joies que tots admirem, ha engastat en els seus *Ecos* de *La Publicidad* un tros com aquet, tan elegant, tan armoniós, tan voluptuosament poetic?

MITU

Del jardí dels humoristes

EL TRUC D'EN PISPA

La taberna dels *Aranyes* era plena de concurrència, quan entrà en *Pispa* esbufegant, y llensà damunt la taula una rastrellera de salsitxes fresques.

Gran gatzara entre'ls seus amics:

—Alsa, noi, quin regalet que t'han fet!

—Les farem ab patatetes!

—Que't fas ab alguna cansaladera?

—Res d'això; no us cremeu pas,—respongué en *Pispa*, aixugantse les gotes de suor que li queien cara avall.

—Explicat, doncs.

—Les he robades.

—Com pot ser? Y els guardies no t'han agafat?

—Cah, homes! No solsament no m'han agafat, sinó que m'han saludat ab un amable somris. Ja vos ho explicaré: Vetaquí que'm passejava tranquilament, a l'espectativa d'alguna cartera, o d'algun rellotge; però jo, que ja sabeu que tinc els ulls a la manera de raigs X, desseguida he comprès que no hi havia *pasta a fer*: tot eren *patates* de níkel y carteres ab papeletes d'empenyo... Jo que, com que era hora de *pirà* cap aquí, m'embranco per un carreró, y, al veure aquesta rastrellera de salsitxes penjades a la porta d'un cansalader... per tot te deixol... les despenjo ab tota tranquilat y em poso a correr. Me poso a correr, però ab *tiento*, com si res, sense precipitacions, a tall d'*andarín*, y, a pesar d'haver filat, al cap d'amunt del carrer, a dos municipals que la feien petar ab una portera. Es clar, a les hores, el cansalader y els tres o quatre vianants que han pogut fer-se carrec de la meua operació, s'han posat a cridar desseguida: «Lladres! lladres!... Agafeu!...» Les exclamacions d'aquets han cridat l'atenció dels veïns, y, aviat, d'a tot arreu, de portals, de finestres, de balcons, de terrats y de botigues repetien les veus: «Lladres! lladres!» mentres una gentada immensa'm perseguia furiosament ab escombres y ab garrots. Naturalment, al cap del carrer m'havia de topar, per força, ab els municipals, que ja m'esperaven com dos gats a l'aguait d'una rata, y m'hi topo.

—Alto!—exclamen simultàniament, deturantme, y agafantme un per cada bras.

Y jo... aleshores ha sigut l'enginy, el talent y la picardia!... Jo que'ls hi dic, baix, a l'orella:

—Dispensi'n, guardies... no'ns destorbin, si són servits!... Deixinnos acabar la pel·lícula!

—Quina pel·lícula?—fa el més exaltat.

—Home, una pel·lícula cinematogràfica. Estem fent una cinta de cinematògraf per encarrec de la casa *Pathé*. Veu tots aquells que'm corren al darrera? Tots són empleats de la casa *Pathé*.

Aleshores ha sigut quan els municipals han somrigut, m'han saludat, y m'han deixat seguir la meua via... Y aquí'm teniu. Quan jo ho dic que això del cinematògraf es un gran invent!

L. SONOLET

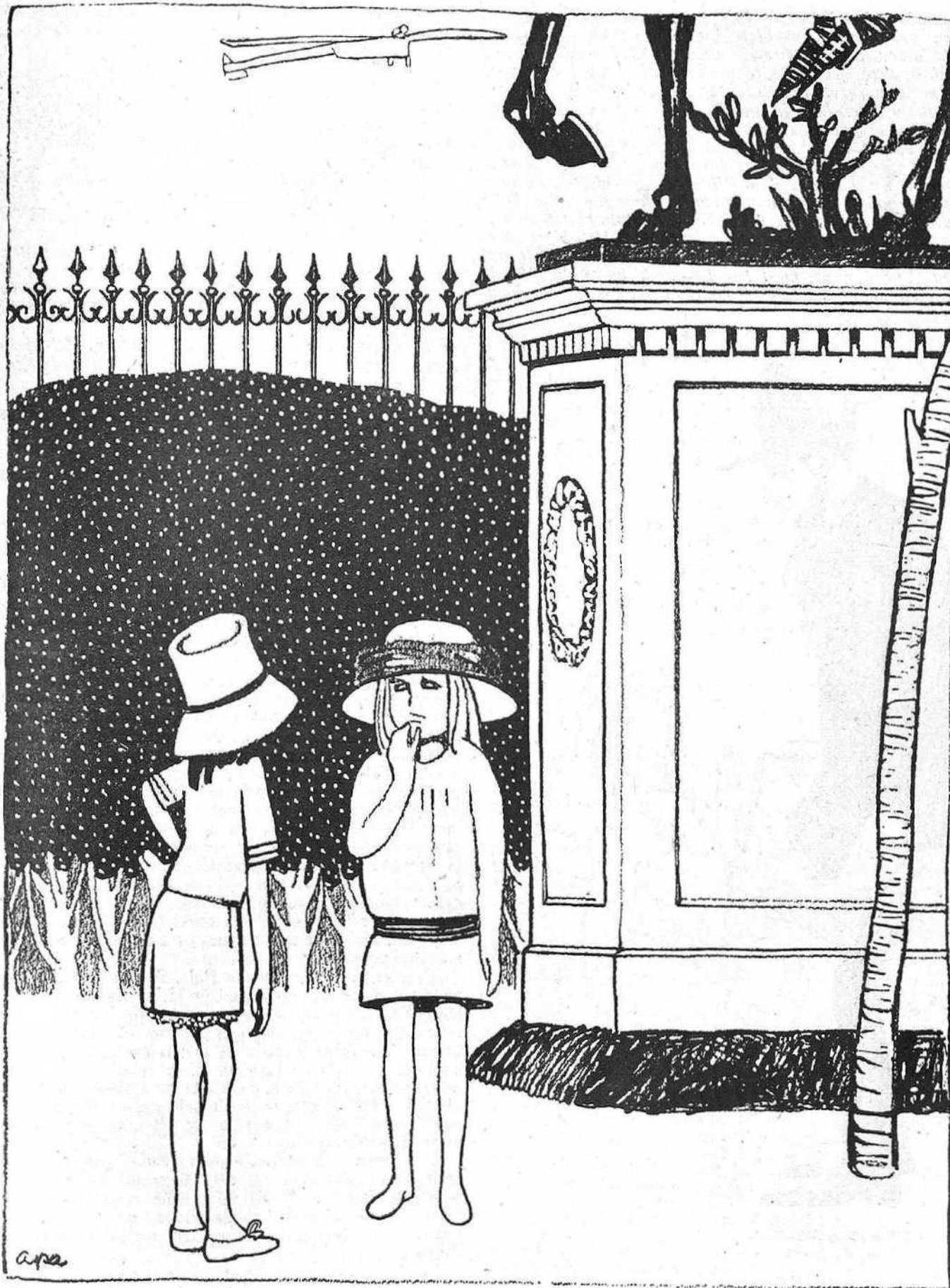

UNA QÜESTIÓ PREVIA

Els bons veïns de Vienne, per boca del seu excelent alcalde, han invitat al nostre encara més excelent Muncipi a la solemniat cerimonia de descobrir el magnífic monument que aquella xmosa vila francesa acaba d'aixecar an en Miquel Servet.

Com que's tracta d'una festa seriosa, a la que hi assistiran magnés representacions, entre elles el president del Senat de la República; com que's tracta d'un viatget agradable y d'uns quants *reflis* en perspectiva, suposem que l'invitació haurà estat acceptada ab entusiasme pel nostre Consistori y que la comissió catalana, composta, al menos, dels senyors Callén y Carreras, a hores d'ara ja estarà fent la maleteta pera marxar.

Mes a nosaltres, en aquets moments, vetllant per la

SANTA IGNOSCENCIA

-Tu hi creus ab això de l'aviació?
-Fuig, tonta!... Ens ho fan veure, del mateix modo que'ns fan creure que'ls nens petits venen de París

justícia, se'ns acut plantejar una qüestió previa, un delicat problema a resoldre. Aquí s'ha parlat llargament, s'ha discutit molt sobre si en Servet era català o no era català. Això, realment, té una importància grandíssima, no pera en Servet precisament, que an ell, pobre víctima del furor calvinista, ja n'adieu la culpa, sinó pera'l credit y el prestigi dels nostres historiadors. Però, hi ha un punt de molta més transcendència a posar en clar, y es el de si efectivament val la pena o no val la pena d'alsar un monument a l'il·lustre reformista. Perquè, anem a pams: Fins ara s'ha vingut dient que l'inquisidor Calvino va cremar viu an en Servet, y tots hi estem conformes, y ningú gosa piular en contra. Molt be; es dir, molt malament, perquè allò va ser una cosa molt mal feta..., però, vaja, molt be. Lo que hi ha es que s'ha de tenir en compte que en Peyo mateix confessa, y els docu-

ments de l'època ho proven irrefutablement, que abans de que en Calvino hagués llenat a les flames el cos d'en Servet, aquest, en Servet, havia fet cremar an en Calvino. Y precisament per això, perquè estava cremat per les seves heretgies, va ser perquè'l dèspota Calvino el va fer cremar an ell. Si ell no l'hagués fet cremar abans, l'altre no hauria manat que'l cremessin, abusant del seu poder autoritari.

Això són faves complades,

Y això no deixa de ser un atenuant a favor del bes-cantat Calvino.

Cada cosa en son lloc y la raó a qui la tingui.

Per això convé discutirho.

Discutimho abans de que'ls nostres comissionats vagin a Vienne, a inaugurar el monument.

Y, si tanta pressa porten aquets senyors y no's volen deixar perdre'l reflex, que hi vagin y ho discutirem després.

Si després els del pro y els del contra, y els del «tot o res», y els abstencionistes encara seguim creient que val la pena de discutirho.

XARAU

AUTORS PROTESTANTS

—Es dir, Nasi, que no us heu arregiat ab els del «Principal»?

—Y cahl!... Ja farà bon sol quan m'hi estrenin res!

—Veus, doncs?... Això de bon sol, estrenant, jo no podria assegurarho mai.

Els casaments y el nacionalisme

Encara que a cop d'ull no ho sembli, els casaments, a Catalunya, tenen relació ab la qüestió del nacionalisme. El matrimoni es el laboratori de la Rassa; y, això dit, tots els lectors s'adonaran de la relació esmentada.

No fa gaire deia *El Diluvio*, en un dels seus filosofics davantals, que la barreja de la sang catalana ab la castellana per medi del matrimoni ha atenuat les diferències entre Catalunya y Castella. Segons el redactor del davantal, aquesta barreja s'accentua de dia en dia. Y deduïa d'aquet suposat fet una gradual aproximació dels dos pobles.

Però l'aludit periodista estava molt mal informat sobre aqueixa interessant qüestió fisiològica-política. En primer lloc, poden observarse en nombrosos països semblants fenòmens de barreja matrimonial, sense que hi vegem els resultats que exposa *El Diluvio*. Ademés—y això es lo més important—tenim que a Catalunya la barreja de rasses es ben poc considerable: està per dessota del promedi general. Els casaments entre català y castellà, o entre catalana y castellà, són, relativament, escassos. La barreja de sang es major al Rosselló, a les províncies bascongades, a Flandes, a la Bretanya, etc.

Precisament el senyor don Rafel Salillas, diputat lerrouxista y considerable home de ciència, ha afirmat que tota la qüestió de Catalunya ve de la *endogamia*. *Endogamia* significa unió interna, y, en aquet cas concret, casament de catalans ab catalanes y catalanes ab catalans. Segons el senyor Salillas, no existiria tal qüestió si els catalans y els naturals de les altres terres de la península se lliguessin més sovint els uns ab els altres per medi dels llassos del matrimoni. Així's faria l'unitat espanyola, que avui encara, espiritualment, no s'ha pogut aconseguir.

Si el descobriment del senyor Salillas obté el favor dels polítics de Madrid apem en perill de trobarnos, el dia menos pensat, ab una mena de llei de jurisdiccions sobre'l matrimoni, per lo qual se declari obligatoria la barreja de les rasses, l'*exogamia*. Realment fora un cop mortal al nacionalisme català.

No's creguin pas els nostres lectors que això de l'*endogamia* sigui un fenomen exclusiu de Catalunya. En molt ma-

DE TEVES A MEVES

—Aquí y a l'extranger la gent se preocupa molt pel problema de les subsistències... Tan mateix es ben tonta, la gentl...

jor grau que aquí, y com a resultat d'un deliberat propòsit que aquí no existeix, la veiem a l'Alsàcia-Lorena, país que'ns permetem indicar al senyor Salillas pera que, si li plau, hi vagi a fer estudis. Les alsacians s'han juramentat pera no acceptar per espòs a cap alemany. Pera un orgullós fill de la Germania, la tendral frescor de les damiseles d'Alsàcia es una delícia inaccessible. Heusaquí un veritable *boycot* amorós.

A Catalunya no s'ha arribat a tals extrems, ni es de desitjar que s'hi arribi. En una prudent mesura pot practicar-se l'*exogamia* sense que la nacionalitat catalana perilli ni els entusiasmes patriòtics se refredin. L'únic inconvenient està en la combinació dels cognoms dels fills. Un Sánchez-Roig, un Claravalls y Hermoso, són cognoms que no s'adiuen prou.

WIFRED

PRINCIPAL.—Demà, dissabte, inauguració de la temporada en català. Estrena de la trilogia dramàtica d'espectacle d'en Víctor Balaguer, *Els Pirineus*, ab decorat nou dels reputats escenògrafs Vilomara, Moragas y Alarma.

Dilluns que ve anirà la primera representació de *La verge boja*, interpretant el paper de protagonista la senyora Xirgu.

ROMEA.—El dia 12 d'Octubre obrirà de nou ses portes aquet teatre ab una companyia comic-dramàtica castellana dirigida pel celebrat actor Ricard Calvo.

Per ara, es això la única cosa que de fixo se sab.

TÍVOLI.—D'una setmana a l'altra han debutat dos números notables, d'aquells que entren a la categoria de sensacionals. El primer es l'excelent *troupe* «Blanche de Paunac» composta d'una dotzena de personatges que fan quadros al viu, presentats ab art y ab esplendidesa; el segon es «Los 4 Kirsten Marletta», que executen difícilissims treballs de gran perill, entre ells el titulat *Torbillon de la muerte*, arriscat exercici que'ls conquista grans aplaudiments.

NOVEDADES.—La companyia comic-lírica que dirigeix l'aplaudit primer actor Emili Duval debutà dissabte passat ab un ple a vessar, conquistant merescudes ovacions la Pilar Martí en *El conde de Luxemburgo*. En lo que va de setmana s'han reproduït ab exit les celebrades sarsueles *La verbena de la Paloma*, *Musseta* y *Las estrellas*, estrenantse avui, en aquet teatre, la bonica opereta *El viaje de la vida*.

ELDORADO.—Inauguració de la temporada Larra-La Riva, el dia 7, ab una notable companyia de comedia castellana, de la qual ne formaran part les aplaudides artistes Sampedro, Chico y Abad, y el senyor Juárez, primer actor comic.

La temporada durarà fins a darrers d'any, si la cosa marxa, y aleshores el teatre obrirà de nou ses portes ab la temporada de teatre català a carrec del Sindicat que s'està formant ab motiu de la solidaritat artística d'autors dramàtics.

D'aquí a llavors tindrem prou ocasió d'anar donant noves del projecte, que es seriós y consistent, com cal a una idea tan enlairada.

NUEVO.—Molt be va respondre el public a la crida y als esforços de l'empresa presentant un quadro de companyia arrodonit.

L'obra estrenada fou *El viaje de la vida*, elegant opereta espanyola en un acte, lletra de Moncayo, música de Penella. El llibre, ab tot y no estar a l'altura de la música, va interessar, acullintse ab grans mostres d'aprovaçió la major part de les escenes. Dintre el to comic de l'obra, l'assumpte resulta distingit y fi, ja que'l pensament tanca una delicada *moralaja*.

La música es deliciosa, y an això es degut que s'haguessin de repetir alguns números. En particular, el de la descripció d'una *corrida* va agradar molt.

Els artistes, treballant tots ab bona voluntat, y l'incomparable Santpere, vessant gràcia per tots costats, va fer-se ovacionar en distintes ocasions.

—Avui, estrena de *La morucha*.

APOLO.—Les representacions de *Cyrano* han portat tanta concurrència. Veritat es que la companyia Rojas-Guilemany l'ha posada esplèndidament, y, cada hu en el seu paper, tots els artistes hi han fet lo que bonament podien, resultant un conjunt que podria molt ben envejar qualsevol teatre de primer ordre.

Pera demà, dissabte, hi ha anunciada l'estrena d'una emocionant obra dramàtica: *La conspiradora, ó los herederos de la guillotina*.

IMPERIO.—*L'escarment* es un quènto líric en dos quadros, de faula interessant y de diàleg ben escrit, que va dedicat als infants. Fou molt ben executat per part de la nena Morer y del senyor Marinell-lo.

Llàstima que'l públic no respongui, com fóra d'esperar, an aquesta classe d'espectacles.

L. L. L.

ESQUELLOTS

NOSTRE bon amic Josep Costa (*Picardol*), redactor artístic de L'ESQUELLA y *La Campana*, va sofrir, dimars passat, una dolorosa operació quirúrgica en la clínica del doctor Raventós, ont continuà admirablement cuidat y assistit.

—Tot ha anat be..., es un apèndix!...—va dirnos somrient l'expert operador, després de passarse mitja horeta fent dibuixos al ventre de l'amic Costa.

No cal dirlos que del cop de bisturi se n'han sentit tots els que d'aprop coneixen an en *Picardol*, model de caricaturistes y de bons xicots, qui, atormentat per un ridícul tros de budell, s'anava agotant físicament, tant, que ja comensava a perillari la pallofa.

Però, ara ja no hi ha por. El gran Raventós, home que sab lo que's pesca, ha promès tornàrnosel roig y gras com un gall

UN ALCALDE ENERGIC

—Ah, no!... Això jo no ho aguanto!... Té, dona aquets periodics an en Ferrer Bittini y... que vegi lo que se'ls ha de contestar.

d'indi, al punt de que ja podrà tornar a dibuixar d'aquí a pocs dies.

¡Tot sia pera torment dels nostres regidors y de les nostres eminències caricaturisables!

□

QUE'n deu estar, a hores d'ara, d'admirat el senyor marquès de Marianao, al enterarse de la conjura que en contra d'ell s'està armant a Barcelona y que alguns diaris sense cervell s'han cuidat de fer pública!...

—¿Aixís me paguen aquets ingrats —deu dirse l'home —l'immens favor que al anarme'n a fóra els he fet?

Y hem de confessar que, examinadas desapassionadament les coses, al bon marquès, al expressarse en aquets termes, li sobra la raó.

**

¿Què volien els senyors que tan indignats se mostren per la retirada del alcalde primer? ¿Que don Salvador se quedés aquí y que, mercès a les seves disposicions y iniciatives, a Barcelona tot hagués anat *manga por hombro* y això s'hagués convertit en una colossal olla de grills?...

¡Insensats, cegos, imprudents!... En compte d'extranyarse del afortunat eclipse del nostre alcalde de real ordre, lo que'ls barcelonins haurien de fer, quan tot això hagi passat y ell torni, es dedicarli una serenata, un banquet, un homenatge popular, com a mostra de gratitud per la seva discretíssima conducta.

Se'l mereix, ¡vaia si se'l mereix!

**

Escrites les anteriors línies, que no volem retirar, perquè els impulsos nobles y justiciers no deuen mai amagar-se, se'ns comunica que'l marquès de Marianao, de retorn de Cambrils, ha pres altra cop possessió del carrec que tan acertadament no desempenya.

Barcelonins, ara es l'hora. ¡Ha arribat el moment del homenatge!

□

UN diari, explicant l'engarjolament d'una banda de moneders falsos:

«Vicente Gutiérrez se dedicaba á la lucrativa industria de vender duros á tres pesetas...»

Oh, lucrativa!... Si lucrativa era pera el que venia, més ho devia ser pera el que comprava.

Perquè el *Vicente*, ab les tres pessetes que li valia el duro, ho havia de pagar tot: màquines, encunyys, metalls, mà d'obra, local...

En cambi, al que'l comprava, per cada duro li quedaven dues pessetes, *limpias de polvo y paja*.

Està be que'ns sublevem contra'ls excessius beneficis del fabricant.

Però ¿y els del consumidor?

□

FRAY *Gerundio*, cor sensible, ànima tendra que plora com una criatura quan sab que un gat no's troba be o que un gos sufreix un disgust, dona compte de la mort desgraciada d'un sér humà en aquets *levantados términos*:

«Fueron de jira á la Granja de Santiuste varios hermanos maristas de Burgos. Como hacía calor, decidieron bañarse; pero la corriente arrastró al hermano Calsergues y se ahogó. Los testigos que presenciaron el lance dicen que el hermano daba grandes voces llamando á la Virgen; pero la excelsa señora no se dignó escucharle... Quizás fué en castigo de haber querido refrescar su carne pecadora. Acatemos los designios de lo alto.»
Y aquí, en els llabis del *Fray*, s'hi veu florir una rialleta.

**

Si tots els amics dels animals fossin com aquet bon senyor, certament, pobres animals, seria qüestió de planye'ls. Volem creure que'ls seus veritables amics no són tan... graciosos.

De totes maneres, de lo copiat se'n dedueix que en *Fray Gerundio* com a home de sentiments y en *Tarugata* com a gramatic, poden dignament anar junts.

Els dos estan a la mateixa altura.

□

ELS nostres honorables regidors van moderantse.

Segons compte que acaba de presentar el cotxero municipal senyor Casany, durant el passat Janer el gasto de cotxes del Ajuntament no més va pujar a 3.261 pessetes.

Com si diguessim, vintiu duros cada dia. ¿Què són vintiu duros diaris de cotxes per una ciutat que té tants milions... de deutes?

□

EL mestre Morera torna a ser entre nosaltres.

En el vapor «Lleó XIII» arribà a Barcelona dijous de la setmana passada. Ve de l'Argentina alentat per una brillantíssima y llarga campanya artística, de resultats magnífics pera la seva gloria y pera la seva estabilitat material.

En Morera, el nostre Enric Morera ha triomfat, doncs, a América pels seus meritis positius, que, per altra part, han colcat ben alt l'art de la seva patria.

Els seus antics deixebles de «Catalunya Nova», la simpàtica entitat coral, li preparen un homenatge seriós y digne.

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA s'hi associa ben sincerament, al donar a l'eminent compositor la més efusiva benvinguda.

□

No'ns expliquem els apuros que, segons diuen, passa el Jutjat de la Concepció pera posar en clar la forma en que va realitzar-se el crim del carrer de Nàpols; crim extranyíssim que tothom ha comentat y del qual ne foren víctimes dos pobres vellets, encarregats d'una porteria.

Si el senyor Jutge's vol estalviar feina y aclarir ben depressa les obscuritats d'aquet drama, no té més que procurar-se *El Diluvio*, edició del matí del dia 20 del corrent Setembre.

En ell trobarà el digne funcionari la relació complerta del fet y hi llegirà passatges tan detallats y decisius com aquet:

«Pero á Molón, joven y vigoroso, le fué fácil »acorrallar á los ancianos y cometer su canallasca y criminal acción.

«La primera víctima de la furia del energúmeno fué la portera. El infame la asió de los »cabellos con la mano izquierda, mientras con »la derecha le asestaba furiosas puñaladas.»

¿Pot donarse res més evident, més categoric, ni més abrumador que lo que d'aquestes paraules ne resulta?

**

Però, per si ab això no n'hi hagués prou, llegirem un xic més avall.

La infelís portera ja està assassinada. El criminal—tornem a seguir la relació d'*El Diluvio*—«seguro de que las heridas que había cau-

»sado á la anciana eran suficientes para privarla de la vida, sol- »tó á ésta y asió al anciano para apuñalearlo... Molón, baldón »de la humanidad, dió un empujón al portero, lo arrojó contra »la pared y enseguida comenzó á asestarle furiosas puñaladas...»

**

No cal copiar més.

Ab aquestes explicacions, que més aviat semblaven croquis del natural o proves fotogràfiques, ne té la Justícia més que suficient pera posarho tot en clar.

Y ho diem aixís, perquè ni remotament podem admetre la suposició de que acusacions tan gravíssimes han sigut escrites solament pel gust de xarrar y burlarse del public, que, creientles resultat d'una informació real, seria y honrada, les llegeix con fiat y com a justes les accepta.

□

SENSE GARANTIES

—Be, que encara no't vols casar ab mi?
—Si, abans, te decideixes a passar per la censura no hi tinc inconvenient.

DON ALACANDRO, PREPARANTSE

—Alàh, Alàh, comenseu a mirarme ab ulls benevolts. Perquè, si ab] els cristians les coses segueixen anantme malament, estic decidit a ferme, moro.

GENEROSITATS municipals.

En la sessió celebrada l'altre dijous per l'Ajuntament, varen votar-se 5.000 pessetes pera subvencionar l'Ateneo ferroviario.

—¿Ateneo ferroviario?—salta un lector:—¿Quin Ateneu es aquest?

Ah!... Nosaltres ho ignorem.

Potser si ho preguntés al senyor Zurdo de Olivares...

□

SOLUCIONS als darrers Trenca-caps

A la Xarada I: Vidriera.—A la Xarada II: Sofà.—A la Conversa: Tano.—Al Jeroglific: L'abella perduda.

Respostes pagades

J. P., Ll. G. S., J. A. R., P. M. M., J. B. A. y B., P. R. y F., Aguilera, I. B. (P. del C.), R. R. Ll., Ll. B. y B., Pim-Pam, E. S. y Ll., J. V. y J., H. N. y M., R. F. P., J. A. F., C. M. y J., Ll. V., F. C., F. F. y R., R. V., S. B., F. C. P., y Q. R.: Rebut els originals que envien ab destí a l'«Almanac», y moltes mercès. Agustí Escasans Folch: Pera l'«Almanac de La Campana» ens convenen treballs curts aixís, però de caracter satíric polític-social.—Joan Armengol: Notícies de teatres de fóra no'n podem donar. Dirigeixi's a La Escena Catalana.—Pep Cistellé: Aquesta tampoc pot anar.

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20

Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Olm, 8
BARCELONA

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

ÚLTIMAS NOVEDADES LITERARIAS

W. KOROLENKO

El imperio de la muerte * El terror en Rusia

Prefacio del Conde LEÓN TOLSTOI

Prefacio del Comité Parlamentario Ruso

Revelaciones y documentos sobre las sentencias de muerte, y la vida en las prisiones rusas

UN TOMO EN 8.º, PESETAS 3

FRANCISCO CAMBA

LOS NIETOS DE ÍCARO

Poesías completas

de SALVADOR RUEDA

Un tomo, Pesetas 5

Un tomo en 8.º, Pesetas 3'50

ANDRÉS GONZÁLEZ BLANCO

Elogio de la Crítica

Un tomo, Pesetas 4

W. BIGGS

El cinematógrafo y sus accesorios

Manual de Cinematografía

Un tomo tela, Pesetas 3

Próximamente

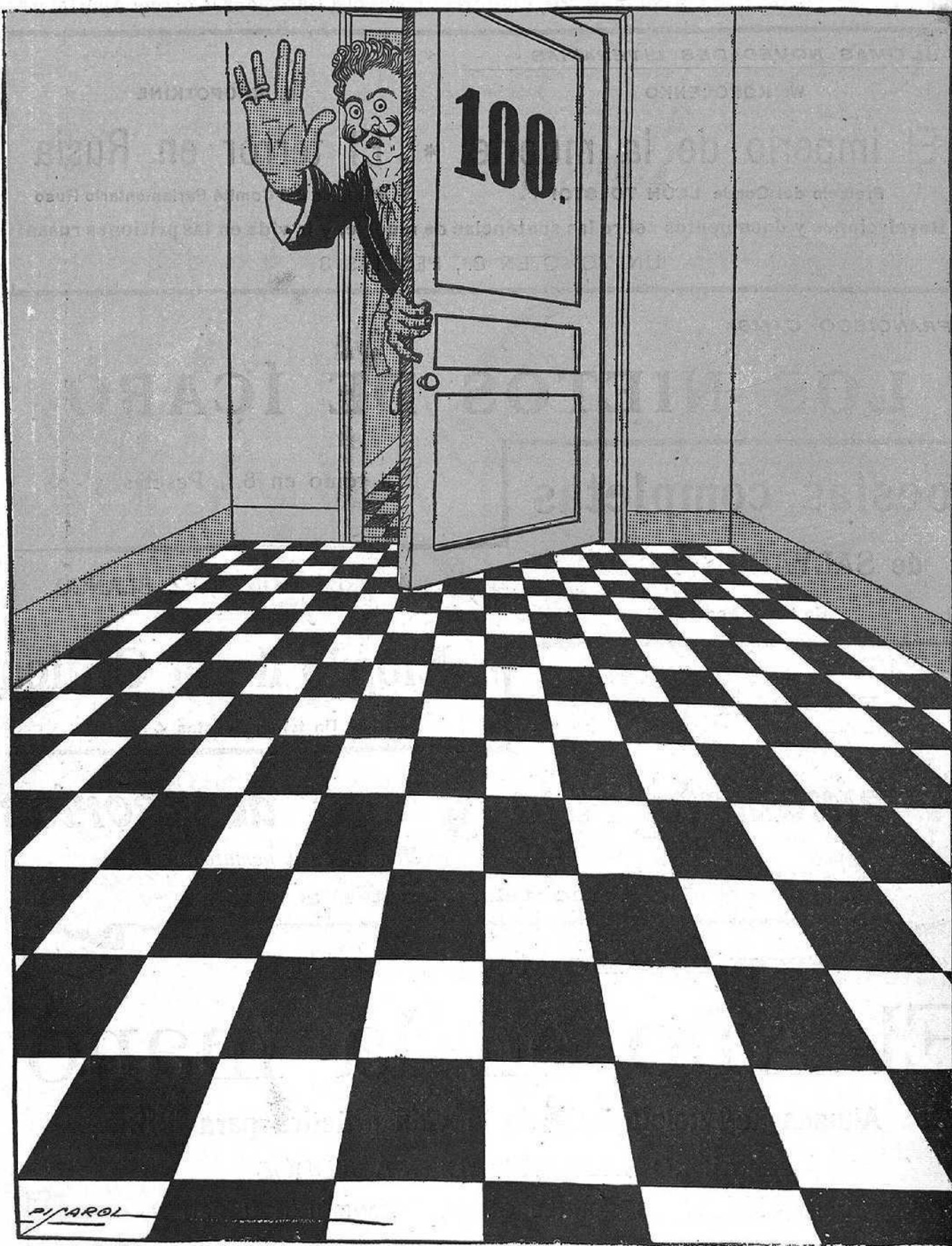
El Año en la mano

Almanaque-Enciclopedia de la vida práctica para 1912

LIBRO INDISPENSABLE Á TODOS

PUEDEN NUESTROS CORRESPONSALES FORMULAR EL PEDIDO

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, además, un ral per un certificat. Als corresponals se'ls otorguen rebaixes.

DON EMILIANO

—Calma, companeros!... Aun no ha llegado la hora de obrar.